

CASUS MURU BERLIŃSKIEGO

Kalendarium zdarzeń

1. Sytuacja kryzysowa

- 1945 r. – podzielenie Berlina na cztery strefy okupacyjne;
- 1946 r. październik – pierwsze po wojnie wolne wybory do dystryktu Berlina i magistratu dla całego miasta;
- 1948–1949 – reforma waluty w zachodnich strefach Berlina i blokada miasta przez Sowieców;
- 1948 listopad – Sowieci reorganizują „swoją” sektor, powołując dla niego odrębne władze pod przywództwem swojego człowieka Friedricha Eberta. Fakt ten powoduje wybory w sektorach zachodnich i ustanowienie odrębnych władz pod przywództwem Ernsta Reutera;
- 1949 październik 7 – Sowieci powołują do życia GDR (tzw. Niemiecką Republikę Demokratyczną) z Berlinem Wschodnim jako stolicą tego nowego „państwa”;
- 1950 – Berlin Zachodni w głosowaniu przyjmuje konstytucję;
GDR otrzymało „konstytucję” w 1968 r. i uzupełniono ją w 1974 r.;
- 1953 lipiec 17 – ludność Berlina wschodniego wychodzi na ulice, mają dość reżimu SED (partia komunistów GDR). Wojska sowieckie otwierają ogień do demonstrantów;
- 1958 r. – Chruszczow stawia ultimatum w sprawie wyprowadzenia wojsk zachodnich aliantów z Berlina Zachodniego i na to daje 6 miesięcy, żąda przy tym nadania Berlinowi Zachodniemu statusu wolnego miasta – państwa, co sami berlińczycy odrzucają.

2. Kryzys właściwy

- 1961 czerwiec 12 – władze GDR zapowiedziały rychły „koniec „działań ofensywnych rewizjonistów i militarystów z Berlina Zachodniego” i wprowadziły pełną kontrolę graniczną jak z suwerennym państwem;
- 1961 czerwiec 16 – Walter Ulbricht (przywódca komunistów państwa GDR) oświadcza, że nikt nie ma zamiaru budować muru między Niemcami;
- 1961 sierpień 13 (niedziela) – zamknięto wszystkie drogi do sektorów zachodnich; na drogach prowadzących do RFN zaczęto wznosić fortyfikacje. Armia, policja i różne formacje uzbrojone zablokowały wszelki ruch z Berlinem Zachodnim oraz z RFN. Na oczach zdumionych ludzi świata

- cywilizowanego przystąpiono do budowy zapór z drutu kolczastego i umocnień betonowych w samym Berlinie. Zamknięto 69 z 81 istniejących przejść granicznych. Wzdłuż muru zamurowywane się okna i drzwi wychodzące na sektor zachodni. Ponad 2000 ludzi wyrzucono z ich mieszkań, przystąpiono do dzielenia zakładów pracy, domów i cmentarzy. Od tego czasu aż do 27 lutego 1962 r. mniej więcej co dwa tygodnie w różnych miejscach, z różnych przyczyn, zarządzano ewakuację;
- 1961 sierpień 16 – 259.000 berlińczyków zachodnich demonstrowało na ulicach swój sprzeciw związany z podziałem miasta i za wprowadzeniem wolności. Tu warto dodać, że postawienie muru wiązało się także z zamknięciem niektórych odcinków metra;
- 1961 sierpień 18 – Walter Ulbricht obwieścił światu, że *mur ochrony antyfaszystowskiej* postawiono dla *zabezpieczenia pokoju*. Główną przyczyną było powstrzymanie ucieczek na Zachód. Od 1946 r. do 1960 r. uciekło 2,46 mln osób, z tego większość przez Berlin Zachodni. Tylko w lipcu 1961 roku uciekło 30.400. GDR groziło wyludnienie;
- 1961 sierpień 23 – zamknięto kolejnych 5 przejść granicznych. Do 15 sierpnia 1962 r. funkcjonowało tylko 7 przejść;
- 1961 październik 4 – do policji wschodniobерlińskiej ostrzeliwującej osoby uciekające otworzyła ogień policja zachodniobерlińska;
- 1962 sierpień 17 – policja wschodniobерlińska otworzyła ogień do uciekających. Ranni czekali na „pomoc” ponad 50 minut;
- 1961 do 1963 r. – pełna separacja obu części Berlina;
- 1963 grudzień 19 do 1964 styczeń 5 – zezwolono pierwszej fali na odwiedzenie krewnych w Berlinie Wschodnim. Chętnych było 1,2 mln osób;
- 1964 październik 5 – podczas tylko jednej ucieczki tunelem o długości 145 m i 12 m poniżej muru na zachód uciekło 57 osób;
- 1964 listopad 2 – pierwsi mieszkańcy Berlina Wschodniego mogli odwiedzić Berlin Zachodni;**
- 1964 r. – władze GDR wprowadzają dla wjeżdżających do tego kraju limity walutowe;
- 1964 (Boże Narodzenie), 1965 (Wielkanoc) i 1966 (przełom maja i czerwca) – to były wyznaczone okresy odwiedzin rodzin;
- 1971 r. – zezwolono na odwiedzanie rodzin, pogrzebów, ślubów i poważnych chorób;**
- 1972 czerwiec 3 – berlińczycy zachodni i obcokrajowcy uzyskują wize pobytowe do 30 dni w Berlinie Wschodnim (okres ten przedłużono w 1984 r. do 45 dni);
- 1980 listopad 11 – wprowadzono limit wymiany dla berlińczyków zachodnich przy wjeździe do Berlina Wschodniego; 25 marek osoba dorosła i 7,5 marki osoby do lat 16; wymiana 1;

1987 zezwolono na wielokrotne przekraczanie granicy. W 1988 r. ustalono limit 10 przekroczeń granicy w ciągu 6 miesięcy;

1961–1989 r. na murze straciło życie 239 osób, a 5079 zdołało uciec, w tym 574 żołnierzy;

1989 maj 8 – ginie ostatnia osoba (lat 18), która balonem na rozgrzane powietrze usiłowała przekroczyć mur.

1989 sierpień 8 – około 100 mieszkańców Berlina Wschodniego wdarło się do przedstawicielstwa (odpowiednika konsulatu) Berlina Zachodniego, chcąc wymusić zgodę na wyjazd na zachód;

1989 sierpień 19 – mieszkańcy GDR zaczynają masowo uciekać do Austrii i Węgier oraz przez ambasady w Warszawie i Pradze;

1989 październik 18 – ustępuje bezradny Honeker;

1989 listopad 4 – ponad 500 000 berlińczyków demonstruje na Alexanderplatz żądając końca reżimu SED;

1989 listopad 9 – nowy szef partii Berlina Wschodniego – Schabowski – ogłasza zgodę na opuszczenie Berlina Wschodniego bez żadnych konsekwencji;

1989 listopad 9 godz. 11:15 – zdezorientowany kapitan straży granicznej otwiera punkt kontroli granicznej i to było początkiem końca GDR. Skończyła się 28-letnia izolacja (w ten sposób kapitan załatwił to, czego nie mogli załatwić politycy z najwyższej półki).

3. Kilka liczb

- powierzchnia Berlina – 8888,8 km²;
- ludność Berlina (1961 r.) – 3 279 759 osób;
- powierzchnia Berlina Zachodniego – 481 km² (54,4%);
- ludność Berlina Zachodniego – 2 207 984 osoby (67,3%);
- powierzchnia Berlina Wschodniego – 402,8 km² (45,6%);
- ludność Berlina Wschodniego – 1 071 775 osób (32,7%);
- długość muru – 45,9 km. Dodatkowo zbudowano 137 km płotu z drutu kolczastego (zużyto około 10 000 km tego drutu). Fortyfikacje cały czas rozbudowywano;
- w 1989 r. fortyfikacja miała 155 km, z czego 106 km to mur betonowy, reszta – płot metalowy;
- wybudowano 312 wież wartowniczych, 20 bunkrów i 259 wybiegów dla psów.